

VARGA

Bartha András szülei Nagyváradon házasodtak össze. Bár az 1940-es második bécsi döntéssel Erdély egy része Magyarországhoz került, sejtették, hogy a területet ismét el fogják csatolni, ezért Kecskeméten telepedtek le. A kalandos életutat bejáró férfi ott született 1948-ban. Később Budapestre költöztek. Elmondása szerint azért lett pincértanuló, mert elsőre nem vették fel az egyetemre. Bartha András viszont a szakmai képzést már nem fejezte be az Astoria Szállóban, mivel a szigorú tervgazdálkodásból kifelé araszoló szocializmus idején, 1968-ban felvételt nyert a közgazdaság-tudományi egyetem belkereskedelmi szakára.

Akkor indult az első marketingévfolyam. Tanárai a nyugati szemléletű, korszerű, ma is helytálló tudásra oktatták az első évfolyam hallgatóit, közülük többen ma az üzleti élet frontvonalában tevékenykednek. A diploma, majd a doktori fokozat megszerzése után Bartha András a

Bartha András a szocialista marketing hőskoráról, az Aranypókról és híres botránykönyvéről

Fél kiló hurka

Bartha András az Astoria Szálló pincértanulójaként csak rövid ideig ábrándozott arról, hogy szálloda-igazgató lesz. Marketingből doktorált, majd az „Ezt nem adom, ez disznósajt” reklámjával a cannes-i reklámfesztivál fődíjasa lett. Végigjárta a húsipar ranglétráját, az Aranypók Zrt. vezetőjeként pedig minden részletre ügyelő fehérneműkirállyá vált. Nem kis botrányt kavarva kézikönyvet írt a nők elsárkányosodásáról, és a hollywoodi sikertől csak hajsza választotta el.

baromfiiparban kezdte pályáját. Csak éppen feladata nem akadt. Általában a betegek és szabadságosok helyére ültették le, így fél év alatt a számlázástól a szállításig teljesen megismerte az egész nagykereskedelmi tevékenységet. Később az Állatforgalmi és Húsipari Tröszt (ÁHT) került, mert ott kerestek marketinges előadót.

– Akkoriban előre meg volt határozva, hogy egy-egy üzlet mikor és hány kiló húst kaphat – emlékeztet Bartha. – Csak néhány állatvágási melléktermék esett ki a keretgazdálkodásból, így például a hurka és a disznósajt. Azt vallopta ugyanis a vezetőség, ha valaki hurkából és disznósajtból megeszik fél kilót, már nem akar másféle húst enni.

Bekövetkezett a fénykor, és a Terimpexen keresztül a magyar export egynegyedét a húsipari termékek adták. Épültek a húsfeldolgozók, megindult az élőállat-termelés. Bartha András is gyors karriert futott be. Először marketingosztály-vezető lett, később kineveztek a külkereskedelmi főosztály vezetőjének, pár évre rá pedig már a kereskedelmi igazgatói, majd a vezérigazgató-helyettesi székben találta magát. Aztán újabb érdekes fordulat következett: a holló és a róka meséjére épített, Sas Istvánnal közös reklámfilmje a cannes-i reklámfesztiválon aranyérmet nyert.

Úszóversenyen a hurkák

– Először azt a reklámot találtuk ki, hogy a sütőben a hurkák úgy mozognak és fordulnak, akár a versenyzők, miközben a közönség ütemesen kiabálja: „hurka! hurka!” – idézi fel a reklámfilmes hőskor időszakát Bartha. – A holló és a róka meséjére épített reklámban a róka csak vár, vár, majd a holló, el nem engedvén zsákmányát, azt károga: „Ezt nem adom, ez disznósajt!” A film szinopszist én írtam, Sas István pedig zseniálisan megcsinálta. Persze Cannes-ba nem mehettünk ki átvenni a díjat. Idehaza ez a film nagy szenzá-

Bartha András manapság íméleveléseket ír

ció volt, de még fontosabb, hogy szépen fogyott a polcokról, pultokról a disznósajt, a hurka.

A nyolcvanas években megszűnt a húsipari tröszt, a vállalatok önállósodtak. Bartha András a Budapesti Húsipari Vállalat kereskedelmi igazgatója lett, majd az Állami Gazdaságok Kereskedelmi Irodája (Ágker) vezérigazgató-helyettesi posztját foglalta el. Később az Iparserű Sertéstermelési Vállalathoz (ISV) került, amelyben tulajdonszerzett, s a társaság elnöke lett. Marketingesként, külkereskedőként bejárta a világot, csak Japánban nem volt, és nem is akart menni. Nem véletlenül, ugyanis minden vezető kollégáját akkor váltották le vagy rúgták ki, amikor Japánba utazott. Az ugyanis olyan hosszú időtartamú út volt, hogy az érintettek már nem maradt ideje válaszleveleket tenni.

Bartha András ekkortájt nem csak üzletemberként lett ismert. 1988-ban botránykönyvet jelentetett meg a nők elsárkányosodásáról.

– Minden embernek van egy könyv a fejében: a saját életé. Nekem az volt a fejemben, hogy „a szocializmus politikai gazdaságtanának reformja”, hiszen abban éltem – idézi fel a könyv megszületésének előzményeit. – Meg is akartam írni, de az az igazság, hogy amikor a húsipari trösztől elkerültem, azok az emberek, akiknek én nagy segítségére voltam, mind-mind belém rúgtak. „Ó, hát a Bartha nem azért lett az, aki, mert okos gyerek, hanem mert ügyesen helyezkedett” – mondogatták. Azt mondtam magamban: ha írnék egy könyvet, amelyet megvesz száz-ezer ember, az csattanós válasz lenne. Ezért aztán írtam a nők elsárkányosodásáról egy háromszáz oldalas könyvet. Elvittem a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők elnökéhez a szöveget, aki egy hét múlva behívott, és azt mondta: „Bartha elvtárs, ezt azonnal hagyja abba, mert borzalmas!” De nem kedvetlenített el, s bár sejtettem, hogy a kiadók rettegnek az első könyves szerzőktől, elvittem a Mezőgazdasági Könyvkiadó Vállalathoz is.

– Ott a legfőbb vezető kezébe sem vette a kéziratot, hanem odaadta egy lektor kislánynak, aki a következő hétfőn kisírt szemmel ment be, lecsapta az asztalra, s azzal fenyegetőzött, hogy ha ezt kiadják, ő kilép. Elolvastatták további két hölgyvel is, akiknek hasonló volt a reakciójuk. Na, erre már a kiadó vezetője is beleolvastott. Négy-öt ezer példányban tervezték megjelentetni a rövidített változatot, ám egy vezérigazgatói értekezleten azt hallották, hogy a titkárságon fennhangon nyerít valaki. Ott ült egy balatoni standokon könyvet árusító vállalkozó, aki egyébként meghatározó figurája ma a hazai könyvkereskedelemnek, és a kéziratot olvasva röhgicsélt.

– Hát ez nagyon jó! Ha kihozzátok nyárra, veszek belőle negyvenötezer darabot! – mondta az ajtót nyitó menedzsmenak.

A könyvet ötvenezer példányban nyomták ki, és – mivel Vinkó József televíziós interjút is készített a szerzővel – néhány nap alatt elkapkodták. Év végére kijött a második kiadás, és 1988 legnagyobb példányszámban eladott könyveként vált bestsellerré. Bartha András ekkor már az Ágker vezérigazgató-helyettese volt, ahol elkezdtek piszkálni, mi-féle könyvet is írt. Az volt a szerencséje, hogy a Népszabadságban pozitív példaként cikkeztek róla, hogy olyan fiatal menedzsereink vannak, akik még könyvet is írnak. Nem melleleg pedig Berkes Erzsébet, az Élet és Irodalom nagy

hatalmú kritikus, rangos szaktekintély hozsannázó kritikát írt a kiadványról. Mindezek ellenére a társadalmi felháborodás jelentős volt, s utóhatásaként 1989-ben megjelent a Kézikönyv – ...a férfiak elkigyósodásáról és ellovagatlanodásáról, 1990-ben pedig a Válasz a sárkánynak című könyv. Mindkettőt nők írták.

Szalmonellateszt

Bartha András nem foglalkoztatta a botrány, inkább továbblépett az üzleti világban. Céget alapított, és szalmonellateszten megbukott lóhússzállítmányokat vásárolt fel a világ minden részéről.

– Az eredeti szállítónak a biztosítótársaságok kifizették a kárt, de nem voltak szakembereik a felületén szennyeződött hús kezelésére. Tudtam, hogy a szárítási, füstölési eljárás során a baktériumok elpusztulnak, így a húsból Sátoraljaújhelyen kolbászt készítettem, s azt terítettem az egész országban. Nagyon nagy kereslet volt rá, óriási üzletnek bizonyult.

Bartha András egy év múlva, 1991-ben ismét a közérdekű közlést közzétette. Az Aranypók privatizációs biztosaként, majd vezetőjeként meghökkenő reklámokat tervezett. Az árukínálatot megtisztította, a kalapot és a konfekciórúhatót törölte a kollekciónak, de minden egyéb megmaradt.

– Kitaláltam az időről időre újra jelentkező „kukaprogamot” – idézi fel ezt az időszakot. – Ha egy nő a boltban dobja ki elaggott melltartóját, olcsóbban juthat másikkhoz. Egy hét alatt harmincezer melltartót adtak el.

Aztán véget érték a jó idők. – Sajnos beszállítóink megeremtetették a konkurenciát, és adott esetben a beszerzési ár ötszöröséért adják el a termékeiket. Márpedig a beszerzési ár mindennek a kulcsa.

Itt van Amerika!

Bartha András a húsipari ISV nyereségéből fokozatosan megvette a részvényeket, ő lett a többségi, majd a kizárólagos tulajdonosa az Aranypók Zrt.-nek, de bezárta a céget. Van még hét működő üzlet, mert azoknak a lányoknak, akiknek ötleteik voltak, felajánlotta, hogy béreljék, és csinálják tovább.

Azt hinné az ember, hogy a nők elsárkányosodása sem téma már, illetve ha érvényesek is megállapításai, nem illik beszélni róla. Ám tíz-egynéhány éve Bartha Andrásról ötezer dollárért megvásárolták a megfilmesítés jogát.

– Egy évre rá a vevő felkeresett, s azt mondta, nagyszerű híre van: képzeljem el, Hollywoodban a hasukat fogták a nevetéstől. Eltelt még egy év, s minden megváltozott. Az egyik legnagyobb stúdió illetékes elolvasta a forgatókönyvet, s azt mondta: „Gyerekek, hol éltek? Hát ez már nem PC [politikailag korrekt]!”

Bartha András azért nem fordított hátat teljesen az irodalomnak. Most éppen íméleveléseket ír. Az E-mail versek – Teljes élet című könyve 528 művet tartalmaz.

Azt mondja, negyven-ötven vers talán nagyon jó. A példányszámot viszont már ne kérdezem, a sárkányos könyv százezres sikeréhez nem hasonlítható.

– S ahol az ember pápa volt, ott már nem akar plébános lenni.